

9 BİN YILLIK DELİKANLI ÇUMRA

CİLT: 6 • SAYI: 3

ÇUMRA KÜLTÜR VE SANAT TOPLULUĞU ADINA:
SADIK GÖKGE- SEDAT ULUPINARLI-ANUŞ GÖKGE

28 EKİM 2026 ÇARŞAMBA

KEMALETTİN AMCAYI KAYBETTİK

Allah'tan rahmet diliyoruz

YAYIN KURULU

- SADIK GÖKCE
- SEDAT ULUPINARLI
- ZEKİ TÜRKER
- ANUŞ GÖKCE
- MUSTAFA YAVUZ ÇOLAK
- ELİFE YILMAZ MISRAL

İÇİNDEKİLER

- KEMALETİN DANIŞIK VE ÇUMRA FIRINCILARI
- SEDAT ULUPINARLI
- ÇUMRA'NIN 100. YILINA ÖZEL
- MERVE CURA
- ÇUMRA'DA KI SONBAHARLAR
- ELİFE MISRAL
- ÖĞRENCİLERDE SİBER ZORBALIK
- PROF. DR. FİRDEVS GÜNEŞ
- GÖĞE UZANAN DAĞ: KARADAĞ
- ANUŞ GÖKCE
- ASLIM ÇAYIRI'NIN İSMİ ÜZERİNE BİR DENEYİM
- SADIK GÖKCE
- ÇUMRA DESTANI (ŞİİR)
- AHMET BUHARİ
- VATAN BİZİM (ŞİİR)
- NESRİN ERKAN SABUNCU

KEMALETİN DANIŞIK VE ÇUMRA FIRINCILARI

SEDAT ULUPINARLI

Çumra'da ekmek fırınları ve fırıncılar

denildiği zaman tarih 1945'lere kadar uzanır. Çumra'da fırıncılık ve ekmek üretimi 1945 yıllarında o günün şartlarında başlamış ve günümüzdeki modern ekmek fabrikalarına dönüşmüştür. O zamanlardan bu günlere kadar geçen süre içinde Çumra'da fırın işi yapanların, ilk fırıncıların ve onların hayat hikâyelerine kısaca değineceğim. Ama önce Çumra'da fırıncılık ve ekmek işleri denildiği zaman ilk akla gelen isimden yani Kemalettin Danışık'tan bahsedecek ve onun hayat hikâyesini sizlerle paylaşacağım.

Kemalettin danışık çalışmanın, azmin, gayretin ve sabrın temel taşlarındandır. 1977 yılında Çumra'ya ilk fırını açtığı günden buyana kapatmadan ve aynı heyecanla çalışan tek isimdir. İlerlemiş yaşına rağmen yılmadan ve yorulmadan gözü gibi baktığı Özlem Ekmek Fabrikasını oğlu Oktay Danışık ile birlikte yine aynı aşk ve heyecanla çalıştırmaya gayret ediyor.

Kemalettin Danışık 1937 yılında Çumra'nın Arıkören Köyünde Yusuf Danışık ve Fatma Danışık çiftinin oğulları olarak dünyaya geldi. İlköğretimine Arıkörende başlayan Kemalettin Danışık ailesinin 1946 yılında Çumra'ya göç etmesi sebebiyle öğrenimini Çumra Atatürk ilkokulunda tamamladı. O zamanlarda Çumra'nın nüfusu 4000 civarında ve oku-

lun talebe sayısı da yaklaşık 100 kadardı. Danışık ailesi, köyleri olan Arıkörende bugünkü anlamıyla market çalıştırıyor ve halkın ihtiyaçlarını gideriyordu. Marketlerinde gıda çeşitleri, züccaciye çeşitleri, tuhafiyeler ve manifatura çeşitleri ile köyün ihtiyaçlarına cevap verecek malzemeler bulunuyordu.

1957 yılına kadar Arıkörende ve Çumra'da esnaflık ve çiftçilik başta olmak üzere değişik işlerde uğraşan Kemalettin Danışık 1957 yılında vatani görevini yerine getirmek için askere gitti. Acemi birliği olan Ankara Mamak'tan Erzurum Dumluyaz şoför kursuna gitti ve Erzurum Muhabere taburunda askerlik vazifesini bitirerek Çumra'ya geri döndü. 1957 yılında ehliyetini asker ocağında alan Kemalettin Danışık 1959 yılında terhis olup Çumra'ya geldikten sonra 1962 yılında eşi Fatma Danışık hanımla evliliğini gerçekleştirdi. Bu evlilikten kendisinin 3 kızı ve 1 oğlu dünyaya geldi.

Asker dönüşü İstanbul'dan bir jeep satın alıp Çumra'ya getirdi ve bir müddet bununla ilçe de taksicilik yaptı. Yine 1964 yılında Dodge marka bir taksi aldı ve 1975 yılına kadar onunla Çumra'da taksicilik işi yaptı. Yine 1964 yılında şoför olarak Hacca gitti ve arkadaşı Mehmet Topal ile Vasfettin Pehlivan isimli bir hac ve umre firmasıyla 3 yıl boyunca hac ve umre işleri yaptılar. Bu şirketten ayrılan Kemalettin Danışık daha sonra

ilçemizin meşhur otobüsçülerinden Hacı Şevket Yılmaz ile 1969 yılında birlikte yine hac işi yaptı. 1973 yılında Cumhuriyet Halk Partisinden Konya İl Genel Meclisi Üyeliği de yapan Kemalettin Danişık 1975 yılında tekrar çiftçilik yapmaya başladı. Fırın ve ekmek işinin aklının ucundan bile geçmediğini söyleyen Kemalettin Danişık bir gece rüyasında kendisini ekmek satarken ve fırın çalıştırırken görür. Gördü-

ğü rüyasından kendisi de etkilenir. O zaman Ankara'da fırın işi yapan ve aslen Çumralı olan Mustafa Dağ'ın yanına gider. Mustafa Dağ kendisine bu işin ağır ve meşakkatli olduğu başka bir işe girmesini tavsiye eder. Kemalettin Danişık Çumra'ya gelir ama eşi Fatma Danişık hanımın ısrarları karşısında duramaz yine Ankara Keçiören'de fırın işi yapan eski Çumralı tekel bayilerinden Selahattin Dural'ı ziyaret eder. Kemalettin Danişık sonra dayısının oğlu olan Servet Dural ile de istişare eder ve fırın işine girmeye karar verirler.

İlk önce Ankara'da Kesimal isimli bir fırın ustasına giderler ve fırın yaptırmak isterler. Çıkarılan fiyat çok yüksek olduğu için vazgeçerler. O dönemlerde İzmir'de fırın işçisi olarak çalışan Çumralı göçmenlerden Adem Koca ile Ankarorende karşılaşır ve durumu ona anlatır. Onunla birlikte İzmir'e giderler ve Politeknik Firmasıyla görüşürler. Daha uygun bir fiyat çıkınca onlarla anlaşır. Halk bankasından kredi çekerek fırın işine başlayan Kemalettin Danişık çok heyecanlıdır. 1977 yılı Nisan ayında Çumra Özlem Ekmek Fırını kurulmaya başladı. O zamanlarda fırında bir patlama meydana gelir ve fırının açılışı ertelenir. Gerekli çalışmalar bitirildikten sonra 1977 yılının Mayıs ayında fırın açılır ve çalışmaya başlar. İşte o günden bu güne Özlem Ekmek Fabrikası hiç durmadan ekmek üretmeye ve çalışmaya devam etmektedir.

Kemalettin Danişık yalnızca fırın ve ekmek işleriyle uğraşmamış ayrıca 1986 yılında Konya'da Zafer Meydanında kendisine ait olmak üzere üç odalı bir sağlık kliniği açmış ve yanına aldığı üç adet sağlık personeli ile orada sağlık hizmeti vermiştir. Şimdilerin sağlık kabini seviyesindeki bu klinikte hem ambulans hizmeti

hem de ilkyardım hizmeti vermişlerdir.

Fırın işlerinin yanında Kemalettin Danişık 1989 yılında Çumra'nın ilk aşevini kurmuş orada halka ve ihtiyaç sahiplerine hizmet etmiştir. Bu aşevini daha sonraki yıllarda Çumra Kaymakamlığına devreden Kemalettin Danişık 1996 yılında Yörük Şöleni adı altında yıllarca kutlamalar yapılan meşhur Yörük Birliğinin kurulmasına öncülük edenler arasında

yer almış ve ilk Yörük Beyi olmuştur.

Çumra'da ilk yıllarda yapılan ekmek fırınları hakkında toplayabildiğim kısa bilgiler şunlardır.

Çumra'nın ilk ekmek fırını kurup çalıştıran kişinin 1946 yılında Konya'dan gelme Hüsamettin Duyuran isimli ekmek ustası olduğu anlatılır. Hüsamettin Duyuran burada kurduğu ekmek fırınında o zamanın şartlarında kendince biraz ekmek üretip onları satarak geçiniyor. 1949 yılında Karsından Çumra'ya Hasan isminde bir şahıs gelir ve arkadaşlarına ikram etmek için bir koyun keser ve fırıncı Hüsamettin'e gelerek bunu pişirmesini söyler. O da pişirmez ve geri gönderir. Karasınırly Hasan buna fena halde kızar ve Çumra'nın ikinci fırını kendi adına açar ve Hüsamettin'e rakip olur.

O dönemlerde araba ya da üç tekerlekli bisikletler olmadığı için mahallelerde ve sokak aralarında ekmekler eşeklerle ve heybelerle taşınıp satılırdı.

Çumra'nın üçüncü ekmek fırını Ahmet Dağlı kurmuş ama fazla bir zaman geçmeden kendisi vurularak öldürülmüştür. Ahmet Dağlı'nın fırını Konya'dan gelen Tat İsmail lakaplı bir fırıncı alır ve yıllarca ekmek üretip satar. Fırıncı İsmail sonraları Cevzici lakaplı bir şahıs ile ortak olur. Daha sonra fırını ona satarak ekmek işini bırakır. 15 sene kadar bu fırını çalıştıran Cevzici bir arefe günü fırında meydana gelen bir yangın neticesinde fırının tamiratını yaptırmaz ve dükkânı kapatıp işe son verir. Çumra'nın renkli simalarından olan ve birçok konuda ilçede öncülük etmiş Kemalettin Danişık 16.10.2026 tarihinde gece saat 22.30 sularında vefat etmiştir. Allah rahmeti ile muamele etsin.

ÇUMRA'NIN 100. YILINA ÖZEL

(İki hafta önce kaybettiğimiz Kemalettin Danışık amcamız ile haziran ayında Çumra'mızın ilçe oluşunun 100. Yılı için yaptığımız röportajı yeniden yayınlıyoruz.)

Merhaba Kemalettin Amca Benim adım Merve Cura Kastamonu Üniversitesi Yeni Türk Edebiyatı Ana Bilim Dalı'nda yüksek lisans öğrencisiyim.

Bugün Çumra Kültür Sanat Topluluğu'nun çıkaracağı "Çumra'nın 100. Yılına" özel çıkardığımız bir dergi için sizinle küçük bir sohbet yapmak istiyoruz.

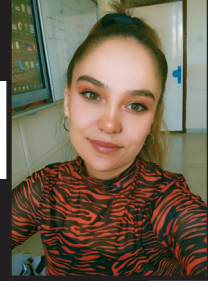
Çumra Kültür Sanat Topluluğu olarak bugüne kadar birçok kültür ve sanat çalışması yaptık. Dergiler çıkardık, etkinlikler düzenledik, gençlerin kültürle, sanatla ve güzel uğraşlarla buluşması için çalışmalar yaptık. Amacımız gençlerin kendilerini geliştirmesi, güzel alışkanlıklar kazanması ve Çumra'nın kültürünü gelecek nesillere taşımaktır.

Bugün de sizin hatıralarını, yaşadıklarınızı ve eski Çumra'yı dinlemek istiyoruz.

SORULAR

Merve Cura: Önce sizi biraz tanıyabilir miyiz?
Kemalettin Danışık: 1937'de Ankören'de doğdum. 1946'da İlkokula Ankören'de başladım. 1947'de Çumra'ya göçüp geldik. O zamandan beri Çumra'dayım ve Çumra'da çok işler yaptım. Askerliğimi Erzurum'da yaptım, askerden geldikten sonra abimle beraber bir cip aldık. 4 sene birlikte cip çalıştık. 5. sene Çumra'ya ilk defa taksi getiren benim. 1 hafta siftah bile yapamadık çok lüks diye düşünüyorlardı. Köye gidince bize taksiyle gelmiş, gülerler diye taksiye binmiyorlardı. Sonra yavaş yavaş alıştılar. 1964'ten sonra herkeste taksi oldu. 1973'de İl Genel Meclis Üyesi oldum, valilikte Çumra'yı temsil ettim. O sırada Ankören'de modern çiftçilik yaptım çok güzel oldu. Köyümüzün 400 dekarlık üyeliğini 7000 dekara çıkardık. 1976'da şimdiki fırını kurmam gerekiyordu; Çumra'da ekmek kuyruğu olduğu için biz de ihtiyaç üzerine fırın açtık. Böyle bir ihtiyaç olduğunu rüyamda gördüm ekmekçiliğe başlamış olduk. O günden bugüne 50 senedir fırın ile uğraşıyoruz. 1986'da belediye başkanıyla anlaşamadığımız için Konya'ya sağlık ocağı kurdum. Bir sene uğraştım ama olmadı. 30 sene 40 sene önce Konya'da hasta bulamazdım, şimdi ise hastaneler hastalarla dolu. 1988'de Yörük düzenini

MERVE CURA

kurduk, orada 5 sene yörük beyliği yaptım. Büyükbaş ve küçükbaş kurbanlık hayvan kestik 50 bin kişilik yemek verdik. 1990'da aşevi yaptım Çumra'da daha önce yoktu. 12 yıl herkese 50.000 kişilik yemek veriyorduk. Aşevini 12 sene sonra kaymakamlığa devrettim. Şu anda da fırıncılığa devam ediyoruz.

Çumra'ya taksiciliği getiren benim, Karaman ve Konya'da ekmek fabrikası yokken Çumra'ya ekmek fabrikasını kuran benim. Modernliği ve yeniliği çok severdim. Köyümüze de hizmet ettim. Yollarını ve çeşmelerini yaptım o zaman vilayet encümeni iddim.

Merve Cura: Çocukluğunuzda ve gençliğinizde nasıl bir Çumra vardı?

Kemalettin Danışık: 50 seneye kadar Çumra yeşillikten geçilmezdi çok yeşil bir Çumra vardı. Okçu köprüsünün oradan Bardakçı Mahallesi'ne kadar her taraf yemyeşildi. Dut ağaçları, akasya ağaçları olurdu bu zamanlarda çiçekler açardı. Çarşamba çayı güldür güldür akardı kurbağalar akşam oldu mu öterdi, ne güzel her şey neşeliydi. Çok yağış olurdu, her tarafı su alırdı. Belediye konutlarından ziraat bankasına kadar yüksek olduğu için bir şey olmazdı ama diğer tarafları su alırdı. İki tane sığır toplama yerimiz olurdu birisi sebze pazarının olduğu alan birisi de çaput pazarının olduğu alandı. Akşam oldu mu sivrisineklerden geçilmezdi o yüzden kapıyı ve pencereyi örterdik. Bu toplama yerlerinden aslın denilen yere dağılırdı.

Merve Cura: Gençliğinizde ve çocukluğunuzda en çok ne yapmayı severdiniz, arkadaşlarınızla nasıl vakit geçirirdiniz?

Kemalettin Danışık: 15 yaşındayken babam vefat etti, bakkal dükkânı vardı, o öldükten sonra 57'ye kadar devam ettik. Sonra muavinlik yaptım, ehliyet aldım, ehliyet aldıktan sonra şoförlük yapmaya başladım. 1963'de Mekke'ye otobüs yolculuğu başladı. 1964'te yani ikinci senesinde 35 kişiyle hacıya gittik. 5 sene hacıya gittik 45 ila 50 gün sürerdi; bunun 2 haftası yol olurdu. 5 senede böylece hac şoförlüğü yapmış oldum. Kurduğumuz fırının benzeri başka bir yerde yoktu, rakibim fırını

patlattı ama ben mücadeleyi bırakmadım. Her sabah 100 kişinin evine 3 sefer taşı ile yemek gönderirdim. 300-500 kişilik iftar yemekleri veriyordum bu bizim dönemimizde çok önemliydi. Aslında bakarsan ömrümüz hayata atılmakla geçti.

Merve Cura: O dönemlerde Çumralıların geçim kaynağı genel olarak neydi?

Kemalettin Danişık: Hububat; buğday, arpa, fasulye, kavun. Vagonlara kavunlar yüklenir Adana'ya giderdi. Kavun bayramları olurdu çok güzel geçerdi. Çumra'mız çok sulak çok yeşildi; ayağını vurduğün vakit su çıkardı. Neredeyse her şey bedavaydı; patates 10 kuruş, soğan 10 kuruş, ekmek 20 kuruş.

Merve Cura: Eskiden Çumra'da geçim kaynağı genel olarak neydi ve hangi ürünler ekilirdi?

Kemalettin Danişık: Kavun, domates o kadar bereketliydi ki bankalar para yetiştiremezdi. Çumra o kadar ihya oldu ki, herkes altına araba aldı. Bisikleti olmayanın bile arabası oldu. 30 sene önce herkes doymuştu paraya. Şimdi aldığın arabayı da beğenmiyorlar eskiden her şey tatlıydı. Bulgur pilavını yiyordun, ayranını içiyordun tadı vardı.

Merve Cura: Eski Çumra ile bugünkü Çumra arasında sizce en büyük fark nedir?

Kemalettin Danişık: Çumra'nın güzelliği şuydu, Özal'a kadar para kazanmak yoktu. Bizim buranın çiftçisi esnafta bir teneke helva getirirlerdi bir çift köfe zeytin 30 kuruştı bir köfe 25-30 lira tutardı. Zeytinle helva bitene kadar idare ederlerdi. Ne yapıyorsun Ali emmi, Hacı emmi dediğin vakit; helvanın da zeytinin de günü bitiyor ama elhamdülillah bugüne çıktık. Buğday işletip tekrar yerine koyacağız derlerdi. İlla para kazanalım da şunu alalım diyen yoktu. Herkesin amacı helvasıyla zeytinini yerine koymaktı. Eskiden eşler de olgundu eşi de hanımı da idare etmeyi biliyorlardı. Kuru soğan yenirdi ama tatlıydı. Ve kimse sırnını dışarıya vermezdi.

Merve Cura: Eski günleri özleyiyor musunuz, en çok neyi özleyorsunuz?

Kemalettin Danişık: Eski günleri özleyorum, eskiden taksi çalıştırdığımda sabaha kadar uyulmadığım olurdu. Araba temizlenmesi gerekirdi Fatma Hanım temizlerdi. Eskiden tutkunluk vardı; yok ben yapamam denmezdi. Bir de yolda asfalt yok, her yer toz içinde. Araba ona rağmen temiz olurdu. Herkes görgülü ve görenekliydi.

Merve Cura: Eskiden olan bir anınızı anlatır mısınız?

Kemalettin Danişık: Ben Kırkpınar ağalığına heves ediyordum. Benim dostum 1995'te Kırkpınar ağalığını aldı. Orada o hevesimi de almış oldum. Aslında Kırkpınar ağalığını alacaktım, o zaman kola bayiliğim vardı patronum boş ver kurulu bir düzenin var dedi. Tokat'tan pehlivanım geldi, güreşiyordu pehlivanım arkasında Çumra Yörük Beyi yazıyordu. Şeref tribününde idim, hakem Kemalettin Danişık'ın pehlivanı kazanmıştır diye anons etti, aşağı inip pehlivanla kucaklaştık.

Merve Cura: Bugünün gençlerine söylemek istediğiniz bir şey var mı?

Kemalettin Danişık: Büyük küçük ölmüş kızım, kimse kimseyi tanımıyor şimdi. Komşu komşuyu tanımıyor eskiden öyle değildi. Eskiden çok samimi dostluklar vardı. İnsanlar birbirine yardımcı oluyordu, yarım ekmeği bile varsa onu başkasıyla bölüşürdü. Gençler için çok üzülüyorum bir şey yapmak için çabaları yok. Biz kendimizi bildik bileli hayatımızı kurmak için çalıştık. Eski çok arayacaklarını düşünüyorum, bir şey yapacaklarında tecrübeli insanların fikirlerini almıyorlar. Amaçları olsun ve her zaman bir büyüklerine danışsınlar.

Merve Cura: Son olarak bize zaman ayırdığınız için çok teşekkür ederiz.

Anlattığınız hatıralar Çumra'nın hafızasında yaşayacak.

Sağ olun, var olun.

ÇUMRA'DA KI SONBAHARLAR

Coşkuyla ve bolluk içinde geçen bir yaz mevsimini daha bitirdik. Biraz sakinlemeyi, kendini dinlemeyi, zamanın akıp gitmesine dur diyeceğimiz bir mevsim gibi sonbahar...

Eylül şarkıları, şiirleri ortalıkta dolanıp insanları aşka çağırıyormuş gibi davranılsa da gerçek buralarda çok farklı. Evet, aşkın yerinde durdurmamayan halleri olsa da insanımızda bu tavrın asıl nedeni, gelmekte olan kışa hazırlıktır...

Doğanın renk değiştirdiği, günlerin kısaldığı, güneşin artık yakmadığı ve bolca yağmurun yağdığı bu günlerde, azalan telaşlarla birlikte hayatın akışı da yavaş yavaş sakinleşecek. Sonbahar, bir yanıla hasadın ve emeğin karşılığını alma zamanıdır. Erkekler için ürünleri paraya çevirme işi varken kadınlarda da yaklaşmakta olan kışın hazırlıklarını tamamlama telaşı vardır.

Yazın bolluğu kış sofralarına taşınır. Geçmişte kışa hazırlanmak, bugünkü gibi bir tercih meselesi değil, hayatın devamı için bir zorunluluktur. Çetin kış şartlarında taze sebze ve meyveye ulaşmak neredeyse imkansızdı; bazı yiyecekleri yapmak da mümkün değildi. Bu işin yükünü çeken evin büyükleri yalnızca kışlık hazırlamazdı. Yazılı olmayan bir kültürün nesilden nesile aktarılmasını da sağlardı. Bir mahsulün ne zaman toplanacağı, nasıl kurutulacağı, hangi şartlarda saklanacağı da öğretilirdi.

Geçmişte bu hazırlıklar daha çok ihtiyaçtan ve aile ekonomisine katkı sağlama düşüncesinden doğuyordu. Bugün ise organik beslenme, kendi ürettiğini tüketme ve gelenekleri sürdürme isteğiyle öne çıkıyor. Böylelikle insan, kendi eliyle hazırladığı yiyeceğe emeğiyle birlikte geçmişini de katıyor.

Benim için kışlık hazırlıklar, aile olmanın vazgeçilmez yanlarından biri. Kalabalık bir ailede yetişmiş, çekirdek ailesi için bunu yapmış biriyim. Bugün yalnız yaşayan biri olarak bu alışkanlığı, o günkü duyguları yeniden hissetmek için sürdürüyorum. Yaz boyunca pazara gitmek benim için

ELİFE MISRAL

yalnızca o günün ihtiyaçlarını almak değil; bamya kurutmakla başlayan bir serüven. Kak yapmak için kayısı ve erik, kurutmak için biber ve fasulye, sosluk domates, papya biber derken acı turşuluk biberle sezonu kapatıyorum. Biliyorum ki bunları yemeyecek, dağıtacağım... Fakat bu telaşın verdiği mutluluk ve harcadığım çaba, geçmişimle ve kaybettiklerimle yeniden buluşmuşum gibi hissettiriyor. Evet, belki ben romantize ettim!

Gerçeklere ve geçmişe dönersek... Hazi- ran ve temmuz aylarıyla birlikte arpa ve buğday sırasıyla biçilirdi. Ardından kurak tarlalardaki kara mercimek ve nohut yolunurdu. Yemek için en uygun olanlar da bunlardı. Sonra fasulye, kavun, karpuz ve domates derken pancar tarlalardan hasat edilirdi. Böylece kışlık hazırlıkları bu dön- güyle başlardı.

Yerli sebze ve meyveler bahçelerde ve pazarda çoğalıp fiyatları uygun hale geldiğinde kurutmalıklar ve kaklıklar alınır, doğranır ve gölge yerlerde kurutulmaya bırakılırdı. Bahçenin bir köşesinde, doğranmış domatesler naylon torbaların içinde güneşini almakta ve sırasının gelmesini beklerdi.

Aşırı sıcakların geçmesiyle birlikte yıkanıp temizlenen buğdaylar, koca kazanlarda ve dığanlarda pişirilir, güneşin yakmayan sıcaklığının altına serilirdi. Kuruduktan sonra değirmende öğütülürdü. Ardından hafif bir esinti beklenir, serilen çadırların üzerinde kalburla savrulurdu. Gözümün önüne annem geldi o haliyle... Bence bir sanat eseri ortaya çıkarıncasına, ince bir işçilikle yapılırdı bu iş. İrisi pilavlık bulgur, incisi kısırlık düğü olur; kepeği ise tavuklar için ayrılırdı.

Güneşte, torbada günlerce kalmış domatesler süzgeçten geçirilir; özleri ve tohumları ayrılırdı. Tohumlar topaklar yapılır ve tohumluk olarak ayrılırdı. Kemriye ateşine

konan kazanlarda domatesler baloncuklar yaparak kaynar, ardından üzerleri tülbentlerle örtülerek yine güneşe emanet edilir.

Damlara serilen gūnaşıkları unutmamalı... Değnekle döverek çırpmaq çok keyifli biraz da acılı olurdu. Sebebi ise kenarlarında kuruyan yapraklarının elimize batmasıydı. Sonrasında haliyle kurutulur, yine rüzgârlı bir ikindi vakti savrularak kış akşamları için yıkanmış gübre çuvallarına konulurdu.

Bağında bahçesinde üzümü olan, yiyeceği kadarını yer; yeri varsa kalanını tavanlara asardı. Geriye kalan üzümler ise ezilir, özel toprağıyla birlikte kaynatılırdı. Su kabağından yapılmış kevgirlerle köpürtülürdü. Bu esnada, her an ve her durumda ikram etmeyi ve paylaşmayı seven Anadolu insanının refleksi devreye girerdi. Komşular, köpük yemeleri için çağrılırdı. Dut yaprağına alınan üzüm köpüğü afiyetle yenirdi.

Her turşu kurduğumda gözümün önüne çocukken, boyum kadar olan beyaz plastik bidonlar gelir. Bahçedeki çeşmenin etrafına yayılmış leğenlerde yıkanan kilolarca sebze yi annem karışık bir şekilde yerleştirirdi. Sirke kullanılmazdı. En son sarımsak, nohut, maydanoz ve yeşil koruk konulur, bu şekilde vaktini beklerdi.

Belki 35-40 yıl öncesiydi; cam kavanozlarda konserve yapmak yaygınlaşmıştı. Sebzeler kavanozlara konur, birbirlerine değmemeleri için kumaşlara sarılırdı. Ardından kazanlarda kaynatılır, öylece soğumaya bırakılırdı. Böylece yazın lezzeti ve tazeliğı kış sofralarına taşınırdı. Kışın taze fasulye yemek...

Karpuz ve kavunlardan bahsetmeden elbette olmaz. Özellikle Yörük köylerinde yetişen, içi sarı ve turuncu renkli karpuzlar ve birkaç çeşit kavun uygun bir yerde saklanırdı. Bazıları da kışın tüketilmek üzere tavanlardaki ağaçlara çakılmış çivilere asılırdı...

Bu arada ekşitilip kurutulmuş tarhanalar ufalanıp bez torbalara konmuş olurdu.

Öğütölmüş unlar, bulgurlar, turşular ve hazırlanan bütün kışlıklar aşağı mutfaktaki yerlerini alırdı. Ayrıca peynir basılmış, küflü keş olmayı bekleyen tulukları da unutmayalım...

Havalar iyice soğumadan, neredeyse kış kapıya dayandığında yufka da eş dostla, keşikle yapılırdı. Teklenerek aşağı mutfakların köşelerindeki sepetlere yerleştirilirdi. Bu dönemde erkekler kışlık harmanını yapmış, ekinini de ekmiş olurdu. Böylelikle en son evler kaldırılırdı; yani kış temizliğı yapılırdı. Yün halılar boş bir arsada, taşların üstünde iyice çırpılır; duvarlar ak cila ile beyazlatılırdı. Ekim sonuyla birlikte sobalar kurulurdu. Ayazlı kış günlerinde sobanın üzerine konulan güğümdeki suyla bulaşık yıkanır, çaydanlıktaki çay eksik olmaz, kuzinenin gözünde çekirdek kavrulurdu.

Bugün hatırladığımızda yalnızca yapılan işleri değil, bunun etrafında kurulan hayatı da özöltyoruz. Çünkü o günlerde yapılan bu işler; paylaşmanın ve birlikte olmanın başka bir adıydı. Yıllar geçse, sevdiklerimizi tek tek kaybetsek de bu anılar bize eşlik edecek. Annelerimizden öğrendiklerimizi onlarca sonbahar geçmiş olsa da; sevgiyle belleğimizde ve hayatımızda yaşatmaya devam edeceğiz.

22.10.2023/Konya

ÖĞRENCİLERDE SİBER ZORBALIK

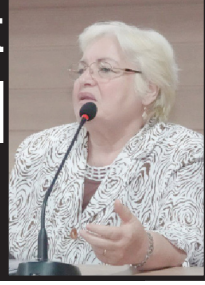
Son yıllarda hızla gelişen dijital teknolojiler ve internet günlük hayatın ayrılmaz bir parçası olmaktadır. Çocuk, genç ve yetişkin herkes dijital araçları kullanmaktadır. Bu durum hem olumlu hem de olumsuz gelişmeleri beraberinde getirmektedir. Bunların başında özellikle çocuk ve gençlere yönelik siber zorbalık gelmektedir. Geleneksel zorbalığın dijital ortamlara taşınmasıyla ortaya çıkmakta, mağdurları psikolojik ve sosyal yönden olumsuz etkilemektedir. Siber zorbalık geleneksel zorbalığa göre daha kolay gerçekleştirilmekte ve internet erişimi olan herkesi kapsamaktadır. Böylece dijital ortamda kimileri siber zorba kimileri de siber mağdur durumuna düşmektedir.

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) verilerine göre ülkemizde dijital hizmetlerin kullanımı her geçen gün biraz daha artmaktadır. Ekim 2025 itibarıyla nüfusumuz 86 milyona yaklaşmakta, mobil abone sayısı ise 99,1 milyonu geçmektedir. Türkiye’de yaklaşık 62,3 milyon aktif sosyal medya kullanıcısı bulunmaktadır. Bu sayı nüfusumuzun yüzde 70,9’una karşılık gelmekte ve toplam internet kullanıcılarının 80,4’ünü oluşturmaktadır. Diğer taraftan internet kullanıcıları günde 7 saat, sosyal medya kullanıcıları ise haftada yaklaşık 25 saat dijital ortamda gezinmektedir. Sosyal medya ve internetin bu denli sık kullanılması, siber zorbalık için uygun ortam oluşturmakta, sosyal medya, mesajlaşma ve oyun platformlarında sık görülmektedir.

Siber Zorbalık Nedir?

Siber zorbalık, dijital ortamlarda hedef seçilen kişileri tehdit etme, korkutma, kızdırma, karalama ya da utandırmaya yönelik sürekli tekrarlanan eylemlere denilmektedir. Örneğin cep telefonu ya da e- postayla alaycı, aşağılayıcı, tehdit, taciz ve şiddet içerikli mesajlar göndermek, cep telefonuyla mağdurun izinsiz görüntülerini çekmek, bunları habersiz sosyal medyada paylaşmak, mağdura yönelik aşağılayıcı web sayfaları hazırlamak, yazılar yayınlamak, gruptan dışlamak, sahte kimliklerle birini kötü göstermek gibi. Bunlara ek olarak İsimsiz çağrılar, gizli kimlikle

PROF. DR. FİRDEVS GÜNEŞ

gönderilen yazılar, bir kişi ya da grubu karalamaya yönelik ses, görüntü, metin ve mesajlar da siber zorbalık olarak değerlendirilmektedir.

Araştırmalara göre siber zorbalık olayı üç farklı grup arasında geçmektedir. Bunlar, “siber zorba”, “siber mağdur” ve “izleyici” olarak sıralanmaktadır. Dijital ortamda zorbalık yapana siber zorba, mağdur olana ise siber mağdur denilmektedir. Bunlardan hem siber zorbalık yapan hem de siber zorbalığa maruz kalanlara “zorba-mağdur” adı verilmektedir. Siber zorbalık olayına tanıklık edenler ise izleyici olarak adlandırılmaktadır. İzleyiciler iki gruba ayrılmaktadır. Birincisi siber zorbalık olayına aktif olarak katılan izleyicilerdir. Bunlar siber zorbaya destek vermekte, onu güdülemekte ve zorbalığın devam etmesine ortam hazırlamaktadır. İkincisi ise olayın dışında kalan ve sürece hiçbir şekilde katılmayan pasif izleyici grubudur. Bunlardan bazıları mağdura yardım etmekte, siber zorbalığın sonlanması için onları savunmaktadır. Türlerine gelince, araştırmalar siber zorbalığı çeşitli türlere ayırmaktadır. Örneğin Willard (2007), bunları sekiz grupta toplamaktadır. Birbirleriyle ilişkili olan siber zorbalık türleri şöyledir;

1.Parlama: Sanal ortamlarda öfkeli ve kaba bir dille tehdit içeren mesajlar göndermek.

2.Taciz etme: Belirli bir kişi ya da gruba sürekli olarak hakaret edici mesajlar göndermek.

3.Karalama: Bir kişi hakkında dijital ortamda yalan, duyum, dedikodu ve söylentiye dayalı haberler yaymak, o kişinin saygınlığına ve arkadaş ilişkilerine zarar vermek.

4. Sergileme: Sanal ortamda bir kişinin görüntü ve özel bilgilerini izinsiz yayınlamak.

5. Aşağılama: Başkasının kimliğine bürünerek ya da başkası gibi davranarak o kişiyi kötü gösterecek, tehlikeye sokacak paylaşımlarda bulunmak.

6.Utandırma: Bir kişiye ait gizli sırları ve özel bilgileri açıklamak veya çevrimiçi paylaşmak.

7.Dışlama: Sanal ortamlardaki gruplara bir kişiyi kasıtlı olarak almamak veya dışlamak.

8.Tehdit etme: Bir kişiye aşağılayıcı, tehdit ve korku içerikli sürekli mesaj göndermek.

Bu eylemler, hedef alınan bireyin psikolojik ve duygusal sağlığına zarar vermeyi amaçlamaktadır. Böylece çok sayıda çocuk ve genç bu eylemlerin kurbanı olmaktadır.

Nasıl Belirlenir?

Okulda öğrenciler arasında bazen şakalar yapılmaktadır. Bunlar normal görülmekte, çoğu zaman "şakaydı şaka" ya da "sakın ciddiye alma" denilmekte ve gülüp geçilmektedir. Ancak bunların hepsi gerçekten şaka mıdır? Çevrim içi ortamlarda yapılan şakalar eğence ya da incitme amaçlı mıdır? İkisi arasındaki fark ince ayrıntıda gizlidir. Bu nedenle şakaların düzeyi ve tekrarına dikkat edilmelidir. Şaka genellikle tek seferliktir. Herkes güldükten sonra biter ve zamanla unutulur. Oysa incitme amaçlı siber zorbalık öyle değildir. Zaman içinde belirli aralıklarla devam eder. Kötü amaçlı ve tekrarlı eylemleri içermektedir. Kişilere böyle şakalar yapılmaması gerektiği söylenmesine rağmen devam ediyorsa, bu durum siber zorbalık olarak değerlendirilmektedir. Aileler çocuklara şaka ile taciz veya zorbalık farkını iyi anlatmalıdır.

Siber zorbalık, kişilere yönelik kasıtlı ve tekrarlayan, kötü niyetli eylemlerle tanımlanan, çok yönlü bir dijital şiddet biçimidir. Çevrimiçi olarak gerçekleştirilen, zaman içinde artan ve özellikle kurbanı etkisiz kılmayı hedefleyen bir saldırdır. Bir öğrencinin sınıf arkadaşına bir veya iki hoş olmayan mesaj atması siber zorbalık anlamına gelmez. Siber zorbalığın en belirgin özelliği kasıtlı ve sürekli tekrarlanmasıdır. Yani bir kişinin olumsuz mesajlar göndermesi ve bunu haftada en az birkaç kez yinelemesidir. Siber zorbalık sadece olumsuz mesajlardan ibaret değildir. Bu kapsama giren bazı eylemler şöyledir; Bir kişinin kişisel bilgisayar veya akıllı telefonundaki bilgileri (dosya, fotoğraf, yazılı mesaj kayıtları vb.) izinsiz almak, kişinin özel bilgilerini (adres, okul, kimlik bilgileri vs.) sosyal ağlarda ya da sanal ortamlarda paylaşmak, bir kişiye, e-posta, kısa mesaj, anlık mesaj yoluyla aşağılayıcı, alaya alıcı, şiddet, tehdit ya da cinsel taciz içerikli kişinin hoşuna git-

meyen mesajlar göndermek, sanal ortamda dedikodu veya söylenti yaymak, birilerine hakaret ya da küfür etmek, kısa mesaj aracılığıyla tehdit edici, utandırıcı, kırıcı mesajlar göndermek, internet ortamında başkasının kimliğiyle izinsiz paylaşımlarda bulunmak, yapılan paylaşımlara (yorum, fotoğraf, video, bilgi) utandırıcı, kırıcı yorumlar yapmak, cinsiyetini farklı göstererek karşı tarafı kandırmak vb. Kısaca bir kişinin rahatsız olmasına neden olan bu davranışlar siber zorbalık olarak değerlendirilmektedir.

Olumsuz Etkileri

Dünyamızda ve ülkemizde gençlerin neredeyse yarısından fazlası siber zorbalığın kurbanı olmaktadır. Okullarda fiziksel ve siber zorbalık çoğu zaman birlikte gerçekleşmektedir. Bu durum çocuk ve gençler üzerinde derin ve yıkıcı etkilere neden olmaktadır. Zorbalık psikolojik bir şiddettir ve maruz kalanları incitme, suçluluk, utanç, üzüntü, öfke, değersizlik gibi olumsuz duygulara yöneltmektedir. Araştırmalara göre öğrencilerde bunalım, insanlardan korkma veya utanç duyma, sanal ortamlardan ve teknolojiyenin uzaklaşma, sorumluluktan kaçma, okuldan uzaklaşma, madde kullanma gibi durumlar görülmektedir. Kaygı bozuklukları, depresyon ve hatta intihar düşüncesi bile söz konusu olmaktadır. Öğrenci sadece duygusal olarak değil, zihinsel ve fiziksel olarak da kendini çok kötü hissetmektedir. Onlara destek olmak için hızlı ve etkili hareket etmek gerekmektedir. Bu süreçte yorgunluk, karnı ya da baş ağrısı, uykusuzluk gibi hususlara dikkat edilmelidir. Korku, aşağılanma ve kaygı uykuya dalma zorluğuna yol açmaktadır. Öğrencilerin göz atlarında koyu halkaların oluşması veya odaklanma sorunları bir uyarı işareti olarak ele alınmalıdır. Öğretmenlerle iletişime geçilmeli, derslerde çocuğun esnediği, gözlerini ovuşturduğu veya sabah erken saatlerde uyuklama durumu izlenmelidir.

Ergen veya çocuklarda sosyal yalnızlık da siber zorbalık konusunda dikkate alınacak önemli bir belirtidir. Arkadaş çevresinden uzaklaşan veya ders dışı etkinliklere katılmak istemeyen genç, sosyal ilişkilerinde kendini rahatsız veya tehdit altında hissediyor olabilir. Uzak durmak, akranlarıyla etkileşimini aza indirmenin ve hedef olma riskini azaltmanın bir yoludur. Siber zorbalığın kurbanı, çevrimiçi ortamda yaşadığı alay

veya fiziksel şiddetin gerçek hayatta da gerçekleşeceğinden korkmakta ve giderek içine kapanmaktadır. Komik duruma düşme ya da başkaları tarafından alay edilme endişesi bazı öğrencileri sorunu dillendirme ya da çözmeye çalışmaktan alıkoyabilmektedir. Oysa böyle durumlara hiç kimse katlanmak zorunda değildir. Kendini kötü hissediyor ve siber zorbalık eylemi sürüyorsa en kısa zamanda yardım almalıdır. Siber zorbalığın önlenmesi sadece zorbaları ihbar etmek değil, aynı zamanda herkesin çevrim içi ortamda ve gerçek hayatta hak ettiği saygıyı görmesi demektir.

Önlemler

Siber zorbalığı önlemek için aile, öğrenci ve okula önemli görevler düşmektedir. Bunlardan bazıları şöyle sıralanabilir.

-Bilinçlendirme: Aile çocukla zorbalık hakkında konuşmalı, siber zorbalık konusunda bilgi verilmeli ve farkındalığı artırılmalıdır. Öğrenci zorbalığın ne olduğunu bilirse, kendisinin ya da başkasının zorbalığa uğrayıp uğramadığını daha kolay fark edecek ve önlem alacaktır.

-Şaka ile taciz farkını açıklama: Şakalar genellikle tek seferliktir ve çabuk sona erer. Oysa zorbalık zaman içinde devam edebilir. Aile veya öğretmen çocuklara bu farkı açıklamalıdır.

-Siber zorbalığa tepki verme: Mağdur öğrenci zorbalığı önlemek için yetişkinlerden yardım istemelidir. Kendi başına zorbalığa cevap vererek tacizi körüklemeye çalışmamalıdır. Bir konuşma eğer tacize benziyorsa cevap vermemek en iyisidir.

-Zorbalığı belgeleme: Siber zorbalık geride dijital iz bırakır. Bu iz, zorbalığın ya da istismarın önlenmesi için önemli ip ucu olmaktadır. Zorbalık eylemlerinin, mesajların tarih, saat ve görüntüleri alınmalıdır. Bu belgeler zorbalığı bildirirken faydalı olabilir.

-Temel güvenlik önlemleri: Çocuklara internette karmaşık parola (büyük, küçük harfler, rakamlar ve özel karakterler) oluşturmaları öğretilmelidir. Her ağ için farklı parola kullanmaları gerektiği ve giriş bilgilerini paylaşmamaları gerektiği açıklanmalıdır.

-Çevrimiçi yayınların tehlikeleri: Dijital ortamda yayınlanan içerik her zaman silinmez, yayımlandıktan sonra kullanıcının kontrolü dışına çıkar. Bazı kötü niyetli kullanıcılar bu içeriği kopyalayıp başka bir yerde

yayınlayabilir. Çocuğa paylaşım yapmadan önce iyi düşünmesi gerektiği öğretilmelidir. Arkadaşları ve ailesi hakkında yapacağı paylaşım çok özel mi? Başka birine zarar verebilir veya acı verebilir mi? Paylaşım öncesi iyi düşünülmelidir.

-Dikkat ve sorgulama: Çocuklara internette dolaşırken dikkatli olma ve sorgulama öğretilmelidir. Okudukları doğru mu, yanlış mı? Yayınlanan içeriğin her zaman doğru olmadığı anlatılmalıdır. Sahte haberler konusunda bilinçlendirilmelidir. Ayrıca grup görüşüne kolayca kapılmanın tehlikeleri hakkında da uyarılmalıdır. İnternette, çok beğeni alan ve evrensel gibi görünen, ancak doğru olmayan veya gerçeği yansıtmayan bir görüşten etkilenmek kolaydır.

-Değer, empati ve özgüven verme: Sanal dünya, fiziksel dünyanın bir uzantısıdır. Bir ekranın veya takma adın arkasına saklanarak birine hakaret etme kolay görünmektedir. Bu bir yanılsamadır. Çevrimiçi ortamda herkes kendi eylemlerinden sorumludur. Çocuklara değerlere sadık kalma öğretilmeli, internette de yüz yüze söylenen cümleler yazmaya çalışılmalıdır.

-Sosyal medya kullanımını izleme: Çocuğun sosyal medyada neler yaptığını veya gördüklerini günlük olarak konuşmak, bazı soruları önceden çözmeye yardımcı olabilir. Onlar için zararsız görünen ancak uygun olmayan konular veya durumlar bu yolla keşfedilebilir.

-Dinlemeye açık olma: Bir sorun olduğunda ilk yardım edebilecek biri olarak görülmek önemlidir. Siber zorbalık vakalarında en büyük destek kaynağı ailelerdir. Ardından öğretmenler ve akranlar gelmektedir. Çocuk ailesiyle konuşmaktan veya yardımı almaktan korkuyorsa içine kapanmaktadır. Çocuğa bir olumsuzluk olursa kızma, tartışma, sosyal medyaya erişimini kesme gibi durumların olmayacağı söylenmeli, etkili iletişim kurulmalı ve anlatılan dinlenmelidir.

Sonuç olarak dijital teknolojiler ve internet, modern hayatın vazgeçilmez bir parçası olmaktadır. Bu nedenle çocuk ve gençler internet kullanımı konusunda bilinçlendirilmelidir. Aile ve eğitimciler gerekli bilgileri vermeli, dijital ortamda çocukları izlemelidir. Öğrencilerin siber zorbalığın kurbanı, tanığı veya faili olmalarını önlemek için etkili yöntemler öğretilmelidir.

GÖĞE UZANAN DAĞ: KARADAĞ

Yıllardır Çumra'nın Dinlendik köyüne gidip geliriz. On sekiz seneden beri oraya bir ev yaptırarak, yarı yerleşik duruma geçtik. Kışları Konya ve İzmir, mayıs ayından itibaren de yazları köyde geçiririz.

Köyümüzün doğusunda volkanik bir dağ olan Karadağ yer alıyor. Hep görmeyi merak ettim, kaç defa niyetlendik ama bir türlü nasip olmadı. Tarihi Bin bir Kilise harabeleri, yılkı atları ve volkan konisiyle ilginç olan bu yeri çocuklar gidip gördüler, eşim ve ben görememiştik.

5 Temmuz 2026'da Şeytanın bacağı kırarak, gezmeye gittik. Eretepe (Sodur) köyünden eşimin çocukluk arkadaşı Yasin Karabulut'u aradık ve "müsaidim" dedi ve köyüne gittik. Oradan onun arabasına binerek Ankören-Süleyman Hacı güzergahından Karadağ Devle'ye hareket ettik. Önce Yasin Bey'in bacanağı Mustafa Karalı'nın Devle'deki evine misafir olduk. Ev sahibi bizleri çok iyi karşıladı. Önce kahvaltı hazırlamak istediler, biz tok olduğumuzu söyleyerek kabul etmedik. Çay ve meyve ikram ettiler.

Buralarda susuz tarım yapılıyor. Sadece yağın yağmur sularıyla bitkiler besleniyor. Ağaçlara hiç gübre ve ilaç atmadığını söylediler. Hırtlak, salatalık, elma ve kiraz sözlerinde ne kadar iddialı olduklarını bizlere ispat etti. Çok leziz yiyeceklerdi, insanın ye-

ANUŞ
GÖKCE

dikçe yiyesi geliyor.

Kahvaltıdan sonra Mustafa Bey elinde bastonuyla önümüze düştü, tarihi kalıntıları bize gezdirdi. **Binbir Kilise:** Burada kiliseler genelde dağın yükseltilerine yapılmış. Burada manastır, kilise, konut, şapel, bazilika, sarnıç, mezar yapıları ve askeri binalardır. Kiliseler, bazilikalar, sarnıçlar gibi binalar kesme taştan yapılmıştır. Üzerleri de kubbe ile örtülmüştür. Şimdi ise bu binaların büyük bir kısmı yıkıntı halindedir. Madenşehir'deki kilise diğerlerine oranla biraz daha sağlam duruyor.

Eskiden burası büyük ibadet yeri imiş. Avrupalılar hacetmek için buraya yürüyerek gelirler, burada birkaç gün kaldıktan sonra yürüyerek Kudüs'e geçerlermiş. Daha sonra öğle yemeği için Mustafa Bey'in evine geldiğimizde kız kardeşi bize hâlâ Avrupalı hacıların bölgeyi ziyarete geldiklerini, onları birkaç gün misafir ettikten sonra yaya olarak yollarına devam ettiklerini anlattı.

Biz ancak Devle köyündeki yıkıntıları gezebildik. Köy eski bir yerleşim yeri. Bu yıkıntıların arasında çocukluğunun ve gençliğinin geçtiğini söyleyen Mustafa Bey, her bir yapı-

nın önünde durarak burada nasıl yaşadıklarının anlattı. Binaların alt katlarına eskiden hayvan katarlarmış. Bir kısmını samanlık olarak da kullanırlarmış.

Yine büyükçe bir kilise kalıntısının önünde durduk. Giriş kısmı biraz çökmüş, kapısından eğilerek girdik. Bu binayı cami olarak kullanmışlar. Avlusunda bir duvara merdiven ilave ederek minare gibi kullanmışlar, ezan okumuşlar. İçeride bir odaya mermerden oymalı bir mihrap koymuşlar. Mustafa Bey'in anlattığına göre giriş kısmı ve namaz kılınan bölmenin üzeri önceleri örtülü imiş, zamanla yıkılmış.

Hemen hemen her kilise müstemilatına girdiğimizde kapısında yön işareti ve ozmoz var. Zannedersem bu ozmoz ve yön işaretini

Türklerle komşu olan ve onlardan etkilenen bütün kavimler kullanmış. Hemen hemen her tepenin başında bir kilise binası, öğrenci odaları ve müstemilatı bulunuyor. Küçük bir tepeyi dolanarak aşağıdaki düzlüğe doğru indik. Buralarda köylülerin tapulu tarlaları var. Tarihi harabelerin bir kısmı tarlaların içinde kalmış. Devlet mülk sahiplerine sınırlarını geri çekti ve harabeleri tel örgü içine almış. Köyün içinde ve yol kenarlarında sarnıçlar gördük. Bu sarnıçlarda önceki kavimler hem kendileri ve tarlaları için su ihtiyaçlarını karşılamışlar hem de hayvanlarının. Bugünün köylüleri de Üç Kuyu denilen kuyulardan su getirmişler ve köyün adı Üç-kuyu olarak kalmış.

Tarlaların arasından bir tepeye doğru tır-

mandık. Kayanın birisi koltuk gibi oyulmuş. Hepimiz oturduk, resim çektirdik. Buraya gelen arkeologlar Mustafa Bey'e bu yerin mahkeme olarak söylemiş. Kayanın durumu, basamaklı ve oturma basamakları tıpkı bir mahkeme salonunu andırıyor.

Köyün etrafını dolaştık. Bu bölgede birçok mezar bulunuyor. Büyük bir kayanın önünde durduk. Bu kaya bir lahitmiş. Etrafını dolaşarak tepeden baktık, içi boş. Kayanın bir yüzünde uzaktan bakınca gayet net gözüken bir resim vardı. Bir adam önünde saban çift ekiyor, başka birisi de tohum atıyordu. Bu resmi bize Mustafa Bey özellikle gösterdi. Demek ki buranın halkı yalnız avcılık ve hayvancılık yapmıyor, hayvanlarını ve kendilerini beslemek için ziraat de yapıyorlardı.

Arazi dağlık olduğu için küçükbaş hayvancılık yetiştirmeye oldukça uygun.

Birkaç kaya mezarı daha gezdikten sonra Mustafa Bey bizi Karadağ'da oluşan volkan konisi götürdü. Burada Karadağ patladıktan sonra geniş bir çöküntü ova oluşmuş. Çöküntü kısmın yükseltisinin birisinde ...bulunuyor. Bunun için resim alamadık. Bu yerler Devle köyünün yazlığı imiş. Bahar gelince sürüleriyle birlikte yayla dedikleri bu yere göçerlermiş.

Bugün buralarda pek sürüye rastlanmıyor. Birkaç kişi büyük baş hayvan besliyor ve arıcılık yapıyor. Mustafa Bey'in akrabasıymış, bir bal üreten zatın yanına vardık. Oldukça genç ve çalışkan biri. Üçkuyu köyünün muhtarı imiş. Öğle yemeği için köye davet ettiler.

Çok istememize rağmen yılki atlarını görmeye gidemedik. Yağmur suları yolu bozmuş, araba gitmez dediler.

Mustafa Bey'in eşi ve görümcesi biz dağ gezerken yemek hazırlamışlar. Kendilerine zahmet verdiğimiz için Sadık Bey'le biraz mahcup olduk. Ama hazırlanan yemekleri yemekten de geri kalmadık. Bal üreten kişi enişteriymiş o da koca bir petek bal ile çıka geldi. Bal o kadar lezzetliydi ki tadına doymadık. Yedik içtik, çaylarımızı yudumladık, ev sahipleriyle vedalaştık, yola revan olduk. Bizleri yine boş göndermediler. Arabamıza elma ve şeftali koydular. Kız kardeşlerini köye bırakmamız bizim arabaya bindirdiler. Yolda bir tarlanın kenarında durduk ve kadının toplamış olduğu kovaı alarak köye geldik. Kadın bizi nazikane kahve içmeye davet etti, biz de kibarca geç kaldığımızı söyleyerek vedalaştık. O da toplamış olduğu armutların bir kısmını bize verdi. Yolumuza devam ederek Södür'a geldik. Södür'da bir kahve içtikten sonra Yasin Bey'e teşekkür ederek evimize geldik.

Gezmek, değişik yerler görmek insana her zaman iyi gelir. İnsanın moralini düzeltir, kendini huzurlu hissettirir.

Atalarımız boş yere dememişler "Tebdili mekânda ferahlık vardır." Diye. Biz de gezdik ve güzel bir gün geçirdik. Kendimi dağın başında, açık havada özgür hissettim. Üstümde gökyüzü sanki bana kubbe vazifesin görüyordu. Önümde yemyeşil bir dağ ve aşağısı hasat edilmiş ekin tarlaları, ağaçlar, mısırlar... Daha ne isterim ki!

Gözüm gölüm doydu, ruhum açıldı. Bu kez

kendi arabamız olmadığı ve birilerini yordüğümüz için fazla gezemedik. Başka bir zaman da İnşallah Madenşehirini ve Üçkuyu'yu gezeriz.

Yasin Karabulut ve bacanağı Mustafa Karalı'nın rehberliğinde çok güzel bir gün geçirdik. Değerli eşine ve kendilerine çok teşekkür ederiz.

KARADAĞ

Karaman iline bağlı, sönmüş volkanik bir dağdır. Dağ Hotamış bataklığıyla Karaman ve Çumra ovaları arasındadır. Karaman'a uzaklığı yaklaşık 30 km. kadardır.

Volkanik dağın lav püskürmeleri ve volkanik faaliyetler pleistosen döneminin sonlarında tamamen durmuştur. **İlk volkanik faaliyetler:** Yaklaşık 3,2 milyon yıl önce güneydeki Mercik bölgesinde başlamıştır. **İkinci faaliyetler:** 2 milyon yıl önce Kızıldağ, Sızak ve Kartallık bölgesinde meydana gelmiştir. **Üçüncü evre** ise 1,1 milyon yıl önce merkez bölgede büyük bir çöküntü meydana getiren püskürmeler olmuştur. **Son evre** de 11,700 yıl önce.

Karadağ üç yüksek tepenin birleşmesinden oluşmaktadır. Bunlar; Baştepe, Kızıltepe ve Mahalaç Tepe'dir. Yüksekliği 2271 metredir. Baştepe'de 150 m çapında bir krater bulunmaktadır. Dağ kütesinin içinde çokça ikincil tepenin yer alması dağı birkaç defa püskürdüğünü göstermektedir. Önemli zirveler, Mahalaç, Kızıldağ, Yelibel, Başdağ, Göz (maden) dağdır. Kılbasan tarafındaki Başdağ yükseltisinde bir kale bulunmaktadır. Roma ve Bizanslıların kullandıkları kale, kesme taştan inşa edilmiştir.

ASLIM ÇAYIRI'NIN İSMİ ÜZERİNE BİR DENEME

**SADIK
GÖKCE**

sadikgokce@hotmail.com

Bu küçük ama büyük görevler üstlen-
diğine inandığım dergimizde Çumra
ile ilgili yazılara ağırlık veriyoruz. Beş
yılını tamamlayıp altıncı yılından birkaç ay
alan dergimizde bu kez hepimizin bildiği
ASLIM ÇAYIRI ile ilgili bir şeyler yazayım
dedim. Daha doğrusu duyduğum birkaç
bilginin unutulmaması için duyduklarımı
sizlere aktarayım istedim bu dergi aracılığı
ile...

Çumra'da olduğum zamanlar sohbet için
Muharrem Camcı'nın dükkanına giderim
eşim Anuş hanımla birlikte. Buraya Cum-
huriyet Lisesi Emekli Müdürü Ekrem Çelik
hocam da gelir. Bu dörtlülük sık sık bir araya
gelmeye çalışırız. Konumuz Türk Tarihi,
Türk Dili, Türk Kimliği veya Çumra üzeri-
ne olur. Dedikodu denilen mefhumun ilk
harfini dahi sokmamaya çalışırız bu konu-
şmalarımızın içine. Şahsen ben bu sohbetler
sonrasında köye rahatlamış ve bilgi dağar-
cığıma yeni bir şeyler katmış olarak döne-
rim.

Sözü uzatmayalım... Bir sohbetimizde eski
Çumra'dan bahsederken sığır sürülerinin
yayıldığı Aslım Çayırına geldi konu. Ekrem
Çelik hocam Aslım Çayırının eski adının
Arap Çayırı olduğunu söyledi ve DSİ'de
gördüğü bir haritada da bu bölgenin ismi-
nin Arap Çayırı olarak yazıldığını belirtti.
Ekrem hocam "hatta dedem ve babaannem
de bu bölgeden bahsederken Arap Çayırı
derlerdi" diye konuştu.

Biz bu sohbeti yaparken içeriye Çumra Eski
Nüfus Müdürü Nebi Gülcan Bey girdi. Soh-
beti bir süre dinledikten sonra bize Aslım
Çayırı ismi ile ilgili bir menkıbe anlattı.

Nebi Gülcan'ın bize anlattığı menkıbeyi
sizinle de paylaşmak istiyorum. Menkıbe
şöyle...

"Yavuz Sultan Seli Han İran seferine gider-
ken yolu bizim buralardan geçiyor. Bugün
Dedemoğlu dediğimiz bölgede köye ismi-
ni veren Dede Molla ile karşılaşıyor. Hoş
beşten sonra Dede Molla bir kazan içinde
pişirdiği pilavı Yavuz Sultan Selim Han'ın
ordusuna ikram ediyor. Kazanda pişen pilav

bütün orduya yetiyor. Askerin karnı doyu-
yor ve yola çıkmaya hazırlanıyor. Bu sırada
Yavuz Sultan Selim Han Dede Mollaya dile
benden ne dersen diyor. Hani bütün ma-
sallarda da padişahlar karşısındaki insanı
ödüllendirmek için bu soruyu sorar ya...

Bu soru üzerine Dede Molla "gölgemin uza-
dığı yere kadar olan toprağı bana ver" der.
Yavuz Sultan Selim Han bu dedenin aslı ne
kadarki gölgesi ne kadar olabilir diye dü-
şünerek askerlerine bakın bakalım bu de-
denin gölgesi nerede sona eriyor. Bulun ve
orayı işaretleyin. İşaretlediğiniz yere kadar
olan yerleri bu mollaya verdim" der.

Askerler Dede Molla'nın gölgesini takip
ederler. Zaman ikinci vakti olmalı ki gölge-
nin en uzun olduğu ana denk gelinmiştir.
Askerler gölgeyi takip ederler ama bir türlü
bittiği yere ulaşamazlar. Bir hayli gittikten
sonra yorulup ümitsizliğe kapılarak geri dö-
nerler.

Askerlerin yorgun ve umutsuz halini gören
Dede Molla, "Aslıma bakıp aldanmayın." der.
Askerlerin Dedenin gölgesinin bitti-
ği yeri bulmak için katettikleri alan Dede
Mollaya verilir Yavuz Sultan Selim Han ta-
rafından. Ve verilen bu yere de o günden
bugüne Aslım Çayırı denilmektedir.

Tabii ki Nebi Gülcan böyle anlatmadı. Ben
anlatılanı biraz süsledim biraz da hayal gü-
cümü ekledim olayı bu hale getirdim. Ama
konunun özünü Nebi Gülcan'ın anlattığı
hikâyeden aldım.

Arap Çayırı meselesine gelecek olursak...
Sanıyorum bu isim üzerine de 1831- 1833
yıllarında meydana gelen Osmanlı Mısır
Savaşında Mısır ordusunun bu bölgede
konaklamış olabileceği ihtimali üzerinden
fikir yürütmek gerekir diye düşünüyorum.
Konya Savaşı öncesi Mısır ordusu bu böl-
gede konaklamış ise bu yüzden Arap Çayırı
diye adlandırılmış olabilir halk tarafından.

ÇUMRA DESTANI

*Bundan Dokuz bin yıl önce kuruldu,
Yerleşik yaşamın başıdır Çumra.
O dem Çatalhöyük adı verildi.
Bir ölümsüz toğrul kuşudur Çumra.*

*Hattilerle ilk siyasal diyardı,
Hititler devrinde "pankuşlar¹" vardı,
Frig ozanları fabllar yazardı.
Yeniye, güzele aşıdır Çumra.*

*Lidya kralına gelince sıra,
Çumra'yı dolandı ilk sikke, para.
Persler, Makedonlar, Romalılara...
Daim ileri bir kuşudur Çumra.*

*İslam'ın güneşi buraya açtı,
Türkler havalıye adalet saçtı,
Selçuklu yöreyi başşehir seçti,
Karamanoğlu'nun döşüdür Çumra.*

*Gözbebeği oldun Ali Osman'ın,
Serhatlere göçtü konu insanın.
Üç kıtaya hüküm veren Sultan'ın
Bileği, tımağı, dişidir Çumra.*

*Atatürk devrinin tahlıl ambanı!
Ünlüdür kavunu, şeker pancarı,
Lalesi, havucu tüm ürünleri...
Ülkenin ekmeği, aşıdır Çumra.*

*Namı uzak diyarlara erişti,
Belirdi kimliği, oluştu rüştü.
Bünyesinde türlü boylar sanştı,
Kardeşliğin mihenik taşıdır Çumra.*

*Esenlik demektir havası, suyu...
Bereket getirir Çarşamba Çayı.
Trenleri selamlıyor dünyayı
Memleketin gözü, kaşıdır Çumra.*

*Ne kadar da övsem o kadar haklır.
Hoşgörü, incelik ve içtenliktir.*

AHMET BUHARİ

*Çok kültürlü güzelliğe örnektir.
Bazlama, şebittir, pişidir Çumra.*

*Yemyeşil ovadır, huzur doludur,
İçten bir sevgiye gönül yoludur.
Sevdalısı Buhari'nin gülüdür
Cennet-i alanın eşidir Çumra.*

VATAN BİZİM

NESRİN ERKAN SABUNCU

Vatan bizim anamız, bilesi düşman bunu,
Can sağ iken verilmez, cennet vatan düşmana.
Anadolu geçilmez, çeliktendir hududu.
Can sağ iken verilmez, cennet vatan düşmana

Türk ordusu var iken parçalanmaz vatanım,
Yıldız hilal bayrağım, Ata'dan yadığarım,
Zirvelerde kalacak, inmez asla bayrağım,
Can sağ iken verilmez, cennet vatan düşmana.

Hudutlara şehidim, çelik kalkan koymuştur,
Füzelere göğsüyle daim kalkan olmuştur,
Özgürlüğü var edip, cumhuriyet kurmuştur.
Can sağ iken verilmez, cennet vatan düşmana.

Ata'mız ferman dedi, bölünmez vatanımız,
Bu vatan uğrunda kefensiz yatanımız,
Şehadetin yolunda şehitlik fermanımız,
Can sağ iken verilmez cennet vatan düşmana.

Dünlerine bakınca görürsün ora bizi,
Bütün dünya elinden aldık biz üç denizi,
Döken Türk'tür denize binlerce o kafiri,
Can sağ iken verilmez, cennet vatan düşman.

¹ İlk Siyasi Danışma Meclisi